

4.7.2016

Oikeusministeriö
oikeusministerio@om.fi

Viite / Diaarinumero
Dnro OM 10/69/2014

LAUSUNTOPYYNTÖ

Oikeusministeriö on pyytänyt Harmaan talouden selvitysyksiköltä lausuntoa korruptioepäilyistä ilmoittavien henkilöiden suojelua selvittäneen työryhmän mietinnöstä.

LAUSUNTO

Harmaan talouden selvitysyksikkö lausuu asiasta seuraavaa:

Selvitysyksikkö pitää työryhmän ehdotuksia korruptioepäilyistä ilmoittavien henkilöiden suojelusta oikean suuntaisina. Mietinnön perusteella jää kuitenkin epäselväksi ovatko työryhmän toimenpide-ehdotukset luonteeltaan suosituksia vai kannattaako työryhmä myös sitovampia normeja.

Työryhmän ehdotuksista erityisesti kannatettavana pidetään ihmisten yleisen tietoisuuden lisäämistä korruption ilmenemismuodoista ja haittavaikutuksista. Tällä hetkellä tarjolla oleva tieto on hajanaista ja vaikeasti saatavilla olevaa. Tutkimusten mukaan ihmisten tiedot korruption käsitteen sisällöstä ja havaitun korruption ilmoittamisen kanavista ovat yleisesti melko heikolla tasolla. Voidaan myös nähdä, että yleiseen asenneilmapiiriin vaikuttaminen lisää ilmoitushalukkuutta, näin tapahtui muun muassa verovilppien ilmoittamisen osalta.

Kannatettavana pidetään myös sähköisen kanavan perustamista nimetöntä tai luottamuksellista ilmoittamista varten. Selvitysyksikkö pitää hyvänä työryhmän esittämää vaihtoehtoa, jonka mukaan sähköinen ilmoitusportaali sijoitettaisiin suunnitteilla olevien kansallisten korruptionvastaisten verkosivujen alaisuuteen. Tällöin sekä tietoa korruptiosta että mahdollisuus ilmoituksen tekemiseen anonyymisti tai luottamuksellisesti löytyisivät samasta paikasta.

Suomessa pienyritysten suuri suhteellinen osuus asettaa organisaatioiden sisältä tulevalle korruptioepäilyn ilmoittamiselle omat haasteensa. Tämän kokoluokan yrityksissä anonyymi ilmoittaminen organisaation sisällä on käytännössä mahdotonta tai hyvin vaikeaa järjestää. Toinen ilmoittamishalukkuutta vähentävä seikka on, että suomalaiset ovat pääsääntöisesti hyvin lojaaleja omaa työnantajaansa kohtaan. Näistä syistä selvitysyksikkö ei näe, että yksin tiedon lisääminen ja ilmoittajan suojelu paljastaisivat merkittävästi

nykyistä enemmän korruptiota yhteiskunnassa. Uudistuksilla Suomi kuitenkin täyttäneen kansainvälisiin sopimuksiin liittyvät ilmoittajan suojelua koskevat vaatimukset.

Selvitysyksikkö katsoo, että tehokas korruption torjunta edellyttää työntekijöiden suojelun parantamisen lisäksi viranomaisten keskinäisen tietojenvaihdon mahdollistavien säännösten parantamista ja tietojenvaihdon esteiden purkamista. Viranomaisille tulisi säätää velvollisuus ilmoittaa havaitsemistaan korruptioepäilyistä esitutkintaviranomaisille. Voimassa olevien säännösten perusteella esimerkiksi verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain mukaan Verohallinto ei voi ilmoittaa esitutkintaviranomaiselle havaitsemaansa korruptioepäilyä, jos asiaan ei liity verorikosepäilyä tai muuta verotukseen liittyvää rikosta, josta on oikeus tehdä rikosilmoitus tai rahanpesuun liittyvää epäilyttävää liiketoimintaa.

Viranomaisten toimivaltuuksien muutostarpeiden selvittäminen korruptionhavaintojen ilmoittamisessa on saanut myös vahvaa poliittista kannatusta harmaan talouden torjunnan näkökulmasta. Harmaan talouden torjuntastrategiaan liittyvään toimenpideohjelmaan vuosille 2016 – 2020 sisältyy hankikirjaus 3.1 viranomaisten toimivaltuuksien ja tietojenvaihtosäännösten kehittäminen. Monien tärkeiden asioiden joukosta selvitettäväksi asiaksi ohjemaan on nostettu viranomaisten toimivaltuudet korruptionhavaintojen ilmoittamisessa. Selvitysyksikkö pitää toivottavana, että korruption torjunta etenee yhtä aikaa usealla sektorilla.

Helsingissä 4.7.2016

Janne Marttinen
johtaja

Eeva Tiira
ylitarkastaja